

Özel Eğitim Öğrencilerine Yönelik Uygulamaların Literatürel Bağlamda İncelenmesi

Serdar Arslan

Psikolojik Danışman/Rehberlik Öğretmeni, serdararslan24@hotmail.com, ORCID:0009-0008-5337-781X

Huriye Keten

Özel Eğitim Öğretmeni, huriye.kardas@gmail.com, ORCID:0009-0007-5256-486X

Oğuzhan Doğu

Özel Eğitim Öğretmeni, oguzhan91@windowslive.com, ORCID:0009-0008-1376-2756

Ertuğrul Erdem

Özel Eğitim Öğretmeni, ertugrulozelegitim@gmail.com, ORCID:0009-0001-3448-3026

Enes Keten

Özel Eğitim Öğretmeni, enes.keten45@gmail.com, ORCID:0009-0000-9855-0091

Özet

Bu çalışmanın amacı, özel eğitim öğrencilerine yönelik uygulamaların literatürel bağlamda incelenmesidir. Ülkemizde son yıllarda özel eğitim ile ilgili büyük değişim yaşanmaktadır. Özel eğitimde, özellikle de özel yeteneklilerin eğitimindeki yenilikçi anlayış ve yaklaşımların yanında yasal düzenlemelerin uluslararası kriterler esas alınarak şekillendiği söylenebilir. 2000'li yılların ortasına gelindiğinde özel yeteneklilerin eğitimleriyle ilgili stratejik eylem planının çıkarılması, lisans ve lisansüstü düzeyinde özel yeteneklilerin eğitimi anabilim dallarının yaygınlaşmaya başlamasıyla özel yeteneklilerin eğitimi alanı çalışmaları ivme kazanmıştır. Beden eğitimi ve sporun, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerdeki kazanımlarına bakıldığında; fiziksel katkılarının yanında, akademik, sosyal, duygusal ve psikolojik katkıları da göze çarpmaktadır. Özel eğitime destek duyan çocuklarda yapılacak aktivitelerde; fiziksel ve motor uygunluk, motor becerilerde gelişim, olumlu benlik kavramı, sosyal yeterlilik, zorluklarla baş etme, boş zaman becerileri geliştirme, oyun becerileri kazanma ve yaratıcılığı geliştirmek amaçlanmaktadır. Kinestetik öğrenenler, eğitim ve/veya dokunsal öğrenme vasıtasıyla bunu yapma potansiyeline sahip üst düzey yetenek gösterebilirler. Özel eğitimin alt grubunda ya da diğer kategorilerdeki öğrencilerde uygulanması hedeflenen bu faaliyetler özel eğitim çatısı altında yer alan özel yetenekli öğrenciler için de kendi özellikleri esas alınarak uygulanması oldukça yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Özel Gereksinimli Öğrenci, Özel Eğitim Uygulamaları

Examination of the Applications for Special Education Students in a Literary Context

Abstract

The aim of this study is to examine the applications for special education students in a literary context. There has been a great change related to special education in our country in recent years. In addition to innovative understanding and approaches in special education, especially in the education of the specially gifted, it can be said that legal regulations are shaped on the basis of international criteria. By the mid-2000s, with the issuance of a strategic action plan related to the education of the special talented, the expansion of the departments of education of the special talented at the undergraduate and postgraduate level, the work in the field of education of the special talented gained momentum. When we look at the achievements of physical education and sports in individuals who need special education; In addition to their physical contributions, their academic, social, emotional and psychological contributions also stand out. Activities to be performed in children who support special education; it is aimed to improve physical and motor fitness, development of motor skills, positive self-concept, social competence, coping with difficulties, developing leisure skills, gaining game skills and creativity. Kinesthetic learners may demonstrate high-level ability with the potential to do so through training and/or tactile learning. These activities, which are aimed to be applied in the subgroup of special education or to students in other categories, will also be very useful for students with special abilities under the roof of special education to be applied based on their characteristics.

Key Words: Special Education, Students with Special Needs, Special Education Applications

GİRİŞ

Özel yeteneğin yalnızca IQ'ya (Intelligence Quotient) dayalı tanımını artık hem alan uzmanları hem de özel yetenekli çocuğa sahip olanlar hem de eğitimciler tarafından çok fazla kabul görmemektedir. Bir çocuğun gelişmesi ve öz yeterliliğini geliştirmesi için sosyal ve duygusal faktörler ele alınmalıdır.

Özel yetenekli öğrenciler çeşitli alanlarda yüksek başarı kabiliyetine sahiptir, ayrıca bu özel yetenekliler zihinsel, sanatsal veya liderlik kapasitesi, yaratıcılık gibi farklı alanlarda veya çeşitli akademik alanlarda akranlarından ileri düzey performans sergiler (Neihart vd., 2022).

Bu yetenekleri geliştirmek için okulda normalde sağlanamayan hizmetlere ve faaliyetlere ihtiyaç duyabilirler. Özel yeteneklilerin bulundukları eğitim ortamında kendilerine has özellikleri önemsenmediğinde ve gerekli davranışsal ve eğitimsel düzenlemeler yapılmadığında sorun yaşanabilme ihtimali söz konusudur (Çitil ve Ataman, 2018).

Özel yeteneklilerin ailesi, arkadaşlık ilişkisi, sosyalliği, sağlık durumu, kişiliği ve zeka düzeyi çocukların hepsi için sosyal-duygusal yaşamlarında önemli destekleyici bileşenlerdir (Pfeiffer vd., 2023).

Birçok durumda uygun ev ve okul ortamları ile desteklenen özel yetenekli çocuklar akranlarına göre daha uyumlu ve daha sağlıklı karakter yapıları geliştirirler (Saranlı ve Metin, 2012).

Yapılan araştırmalar sonucunda özel yeteneklilerin akranları olan diğer çocuklara kıyasla benzer düzeyde arkadaşlık ilişkileri ve sosyal uyuma sahip olduklarını görülmüştür (Oğurlu, 2010).

ÖZEL YETENEKLİLERDE FİZİKSEL AKTİVİTENİN BOYUTLARI

Özel yetenekli öğrencilerin fiziksel aktiviteler konusunda desteklenmesi aşamasında daha çok kinestetik yolla öğrenenler, eğitim ve/veya dokusal öğrenme vasıtasıyla bunu yapma potansiyeline sahip üst düzey yetenek gösterebilmektedirler.

Özel yetenekli öğrenciler fiziksel aktivite boyutuyla incelendiğinde aşağıdaki alanların birinde ya da birden fazlasında “mükemmel” özellik sergiler (Lutostanski, 2018).

Fiziksel alan

Belirli bir spor veya aktivitede başarılı olmak için fizyolojik yatkınlık; fiziksel aktiviteleri gerçekleştirmede yetkinlik ve uygunluk, vücudu konusunda güçlü farkındalık sahibidir.

Sosyal alan

Liderlik, takım çalışması, girişkenlik ve benzeri özelliklerde mükemmel; başkalarının coşku ve tutkularını paylaşması isteği, yeteneğini göstermede özgüven sahibidir.

Kişisel alan

Hevesli ve tutkulu, öz düzenleme kapasitesi yüksek, öz disiplin sahibi, zaman yönetimi becerileri güçlü, kendine inancı yüksek, hedef odaklı, meydan okuyabilen, mükemmel içsel ön gücü sahibi, kişisel olarak en iyiye ulaşmak için son derece motive olmuş ve becerilere hakim olmada hünlerlidir.

Bilişsel alan

Planlama becerisi üst düzey, fiziksel / sporla ilgili kavramları anlayan ve bilgi sahibi olan, baskı altında karar verebilme becerisi vardır.

Yaratıcılık alanı

Zorluklara karşı akıcı, özgün ve duyarlı yanıtlar verir.

Özel yetenekli öğrencilerin spor yetenek alanında sergiledikleri beceriler: (Elliot ve ark. 2023).

- Akranlarından daha gelişmiş çeviklik, denge ve koordinasyona sahip olma.
- Doğuştan gelen bir özellik olan ve genelde «istisnai» sporcuları ayıran hızlı olmak.
- Hareketlerini akıcı, net ve doğru bir şekilde bir araya getirme yeteneği.
- Fiziksel becerilerde ustalaşmaya yönelik yüksek düzeyde isteklilik.
- Başkalarına yönelik olarak beceri veya kavramı öğretmeye ilgi.
- Spor veya aktivite bağlamında olağanüstü liderlik nitelikleri.
- Bir ya da birden fazla sporda mükemmel olma.

- Üst düzey motorik koordinasyona sahip olma.

LİTERATÜRDE ÖZEL EĞİTİM ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK UYGULAMALAR

Fiziksel aktiviteye dayalı psiko eğitim programının özel yetenekli öğrencilerin öz yeterlik, motivasyon ve sosyal duygusal iyi oluşlarına etkisinin incelendiği bu çalışma sonuçları alan yazında yapılan diğer benzer nitel çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Çalışma konusuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; özel yetenekli öğrenciler, normal öğrencilere göre önemli ölçüde daha yüksek sözel yeterlilik, matematiksel yeterlilik sergilediklerini ifade edilmiştir (Zimmerman, 2000).

Ortopedik engeli olan 36 bireyle olmayan 36 birey altı haftalık hedef belirleme oyununa tabii tutulmuştur. Sonuç olarak engelli gruptakilerin algıladıkları öz yeterlik ile fiziksel performansları arasında olumlu yönde ilişkili olduğu, hedef belirlemenin öz yeterlik üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur (Gürsel ve Koruç, 2007).

Fiziksel aktivitenin cinsiyete göre incelendiği bir çalışmada, katılımcıların çoğunun herhangi bir spor aktivitesine katılmadıkları, kadınların ulaşım amaçlı yürüyüş ve spor aktivitelerine katılım süresinin (saat/gün) erkeklerden daha uzun olduğu, erkeklerin daha yüksek şiddette spor aktivitelerini tercih ettikleri tespit edilmiştir (Karaca, 2008).

Özel yeteneklilerle ilgili 187 çalışmanın incelendiği bir meta analiz çalışmasında kadın katılımcıların dil alanından, erkeklerden daha yüksek öz yeterliği sahip oldukları, erkeklerinse matematik, bilişim ve sosyal bilimler alanlarında yüksek öz yeterlik sergiledikleri bulunmuştur. Akademik öz yeterlikteki cinsiyet farklılıklarının da yaşla birlikte değiştiği görülmüştür (Huang, 2023).

Bir araştırmada, danışmada kullanılan kuramsal yaklaşıma dayalı grup rehberliği programı'nın öz yeterliğe olan etkisi araştırılmış ve sonuç olarak deney grubundakilerin öz yeterlik düzeylerinin arttığı ve izleme testleri sonucunda durumun devam ettiği görülmüştür (Bingöl, 2022).

Bir diğerk çalışma sonucunda üstün zekâlıların iç motivasyon düzeyleri sınıf seviyeleri yükseldikçe azalmış; dış motivasyon düzeyleri ise sınıf seviyeleri yükseldikçe artmıştır (Topçu ve Leana-Taşcılar, 2023).

Yapılan bir araştırma sonucunda, erkek öğrencilerin toplam fiziksel aktivite sürelerinin kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Karaca vd., 2023).

Zihinsel engelli 66 öğrencinin ailelerine yönelik olarak yapılan sekiz haftalık psiko eğitim programının, öznel iyi oluş ve öz şefkat düzeylerine anlamlı etkisi olduğu görülmüştür (Duran ve Barlas, 2023).

Katılımcıların fiziksel aktivite düzeyleri ile genel öz yeterlik inancı ölçeği toplam puanlarının karşılaştırıldığı bir çalışmada iki kavram arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir fakat alt boyutlarında yılmama boyutu ve sürdürülebilirlik boyutu ile fiziksel aktivite seviyeleri arasındaki ilişkinin zayıf düzeyde anlamlı olduğu görülmüştür (Sandıkçı, 2017).

Fiziksel aktivite programının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerinin incelendiği bir çalışmada çalışma sonucunda psikolojik iyi oluş düzeylerinin arttığı ve psikolojik güç ve kaynaklarının yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır (Kusan, 2017).

Öz yeterlikle ilgili bir psiko-eğitim çalışmasında, farkındalık temelli psiko-eğitim programı uygulamasının öğrencilerinin matematik tutumları, kaygısı ve öz yeterlikleri üzerindeki etkisine bakılmıştır. Analizler sonrasında deneklerin bilinçli farkındalık düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir (Atalay, 2017).

Şiddeti azaltma psiko-eğitim programının, ailede şiddet davranışı gösteren erkeklerin duygu yönetimi, saldırganlık ve ilişki öz yeterlik düzeylerine etkisinin incelendiği bir çalışmada 2 deney 2 kontrol grubu olmak üzere 52 katılımcıya 12 hafta psiko-eğitim programı uygulanmıştır. Programın katılımcıların öz yeterlik düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Akan, 2018).

Alzheimer hastalığının bakım verme sürecinde bakımdan sorumluların tükenmişlik sendromlarına, psiko-eğitim ve kişilerarası ilişkiler psiko terapisi temelinde olumlu müdahalelerle psikolojik sağlamlık ve iyi oluş durumlarının sağlanmasına yönelik hazırlanan program 45 kişiyle haftada 2 saat ve 8 hafta sürdürülmüştür ve sonuçta psikolojik iyilik hali düzeyleri yükselmiştir (Doğan, 2018).

Özel yetenekli ve tipik gelişim gösteren öğrencilerinin fen öz yeterlik düzeylerinin sınıf seviyelerine göre incelendiği çalışmaya 634 öğrenci katılmıştır. Tipik gelişim gösteren öğrencilerde sınıf düzeyi yükseldikçe öz yeterliklerinde bir düşüş olduğu, özel yeteneklilerde ise altıncı sınıflar haricindekilerin öz yeterliklerinin sınıf seviyesine göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı bulunmuştur (Saraçoğlu ve ark., 2019).

Tipik gelişim gösteren ve özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri öz yeterliklerini ve öz yeterliklerine cinsiyetin etkisini incelemeyi amaçlayan çalışma sonucunda; duyuşsal özellikler ve teşvik faktörleri boyutları açısından özel yetenekliler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bir diğer sonuca göre cinsiyet değişkeniyle öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Yıldırım ve Saraçoğlu, 2019).

Özel yetenekli ortaokul son sınıf öğrencilerinin matematik öz yeterlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre matematik başarılarını yordama gücünün belirlenmesi olan çalışmaya 8. sınıfa devam eden 60 özel yetenekli öğrenci katılmıştır.

Özel yeteneklilerin matematik öz yeterliğinin matematik başarısını anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Cinsiyete göre, kızların erkeklere göre matematik öz yeterlik inançlarının matematik başarılarını yordama gücünün daha fazla olduğu bulunmuştur (Akgül, 2019).

Benzer olarak 8 oturum olarak uygulanan başka bir psiko-eğitim programı sonucunda; uygulanan programının, katılımcıların psikolojik dayanıklılıklarını ve özgüven düzeylerini artırmada ve stresle başa çıkma stratejilerini geliştirmeleri konusunda katkı sağladığı bulunmuştur (Mandıralı, 2019).

Özel yetenekli çocuğu olan ebeveynlerden deney ve kontrol gruplarının oluşturulduğu bir çalışmada altı haftalık psiko-eğitim programının ebeveynlerin iletişim becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür (Kahraman ve Tanrıkulu, 2019).

Farklı türdeki liselerdeki öğrencilerin bazı demografik değişkenlere göre öznel iyi oluş ile fiziksel aktivite düzeylerinin belirlenmesi amacıyla 400 öğrencinin katıldığı bir çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeyleri değerlendirildiğinde öznel iyi oluşları anlamlı bir şekilde değişmemiş ancak erkeklerin öznel iyi oluşları kadınlardan daha yüksek bulunmuştur (Özdemir, 2019).

Araştırmaların bir diğerinde, 17 gönüllü özel eğitim ebeveyn grubuyla yapılan nitel araştırmada ebeveynlerin spor yaşantılarıyla çocuklarının spor etkinliklerine ihtiyaçlarına, engellere, sporun özel yeteneklilere katkısına, spor alanında yeteneklerinin tespitine ve spora yönlendirilmesine, meslek olarak spor algısına yönelik ebeveyn görüşlerine yer verilmiştir.

BİLSEM eğitim programına beden eğitimi ve spor etkinliklerinin etkinlik vb. çalışmalar olarak dâhil edilmesine yönelik ebeveyn görüşleri tespit edilmiş özel eğitim okullarının donanımsal imkânlara ihtiyacının olduğu tespit edilmiştir (Çetin ve ark., 2020).

Deney kontrol gruplu yarı deneysel bir çalışmada 16 deney 16 kontrol grubundaki özel yetenekli bireylere 8 haftalık sosyal duygusal gelişim psiko-eğitim programı uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre deney grubundaki öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerini desteklediği bulunmuştur (Sevgili Koçak, 2020).

Özel yeteneklilerde öz düzenlemeli öğrenme ve öz yeterlik düzeylerinin uyumlu mükemmeliyetçilik üzerindeki etkisinin düzeyini araştıran çalışmaya 187 öğrenci katılmış ve öz düzenlemeli öğrenme ve öz yeterlik arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür (Kaçmaz ve Demirtaş, 2020).

Başka bir 50 özel yetenekli 50 de özel yetenekli olmayan ilkökul öğrencisinden oluşan bir çalışma sonucuna göre özel yeteneklilerin daha iyi sosyal becerilere ve akademik yeterliliğe sahip olmaları ve yaşlıtlarına göre daha az problemlili davranış sergiledikleri bulunmuştur (Çitil ve Özkubat, 2020).

Özel yetenekli olan ve tipik gelişim gösteren öğrencilerin öz yeterlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırıldığı ve 25 çalışmanın incelendiği meta analiz çalışmasına göre özel yetenekli olan öğrencilerin lehine öz yeterliklerin yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet değişkenine göre kızlara göre erkeklerin öz yeterlik düzeyleri yüksek bulunmuştur (Alabbasi vd., 2022).

İşbirlikçi proje etkinliklerinin üstün yetenekli öğrencilerin öz yeterliklerine ve araştırma sorgulamaya yönelik algıları ve tutumlarına etkisini belirlemeyi amaçlayan çalışmaya göre işbirlikçi çalışma sonrası öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (Kılıçkiran ve Korkmaz, 2021).

Özel yeteneklilerde kullanılabilecek sosyal beceri psiko-eğitim programıyla öğrencilerin bu özellikleri üzerinde etkisinin incelenmesini amaçlayan araştırmaya 24 özel yetenekli katılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre; özel yeteneklilerin sosyal becerilerini artırmak için geliştirilen program 10 hafta uygulanmış, ön test, son test ve izleme testleri ve analizleri sonrasında programın özel yeteneklilerin sosyal becerilerini artırmada etkili olduğu belirlenmiştir (Karataş ve Tagay, 2021).

Bir araştırmada, okul öncesinde öğretmenlik yapan öğretmenlere iletişim becerileri programı uygulanmıştır. Programın amacı; öğretmenlerin iletişim becerileri, 5 yaşındaki okul öncesi öğrencilerinin sosyal ve duygusal uyum düzeyleri bunun yanında prososyal davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

Çalışmanın sonuçlarına göre; uygulanan eğitim programı sayesinde deney grubunda sosyal duygusal uyum düzeylerinde ve sosyal yetkinlik alt boyutunda ilerleme kaydedilmiştir (Sarıkaya, 2021).

Özel yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçilik ve öz yeterlik test puanlarına verdikleri yanıtların çeşitli değişkenler açısından karşılaştırıldığı bir çalışmaya göre cinsiyete göre farklılık bulunmazken sınıf düzeyleri ve eğitim aldıkları süre açısından anlamlılık bulunmuştur (Akkaya vd., 2021).

Özel eğitime devam eden 200 öğrenciyle yapılan ve psikolojik kırılganlıklarının incelenmesini, duygusal tepkisellik, öz yeterlik ve psikolojik kırılganlık arasındaki yordayıcı ilişkilerin tespitini amaçlayan bir çalışma sonuçlarına göre erkeklerin kızlara kıyasla kendilerini duygusal öz yeterlik düzeyleri ve sosyal öz yeterlik düzeylerinde daha yeterli algıladıkları tespit edilmiştir (Bayrı ve Özdemir, 2022).

Pandemi ve deprem sürecini yaşayan okul öncesindeki çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi amacıyla 73 öğrenciyle yapılan çalışmada çocukların deprem sürecinde kendisi ve başkalarına dair olumsuz duygu ve olumsuz duygu nedenleri ifade ettikleri ve resmettikleri; pandemi sürecinde ise, olumsuz duyguları olumlu nedenlerle ifade ettikleri ve resmettikleri görülmüştür (Kalkuloğlu, 2022).

Araştırmaların tamamı incelendiğinde özel yeteneklilerde öz yeterlik, motivasyon, sosyal duygusal gelişimlerini içerdiği ancak bu araştırmaya konu olan bağımlı değişkenlerin birlikte ele alındığı az sayıda kaynağa ulaşılmıştır.

Ayrıca fiziksel aktivite ve özel yetenek konusuyla ilgili yeterince çalışmaya rastlanılmadığı, bunun yanında araştırmaların çoğunluğunun betimsel ve ilişkisel tarama modelinde çalışıldığı ancak deneysel uygulamaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Yapılandırılmış psiko-eğitim programı şeklinde ve çalışmaya konu olan bağımlı değişkenlerin bir arada çalışıldığı az sayıda çalışma görülmüş ya da ulaşılamamıştır. Bu nedenle özel yetenekli öğrencilere yönelik yapılacak deneysel çalışmaların bir ihtiyacı karşılayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Ülkemizde son yıllarda özel eğitim ile ilgili büyük değişim yaşanmaktadır. Özel eğitimde, özellikle de özel yeteneklilerin eğitimindeki yenilikçi anlayış ve yaklaşımların yanında yasal düzenlemelerin uluslararası kriterler esas alınarak şekillendiği söylenebilir.

1960'lı yıllarda Fen liselerinin kurulmasıyla başlayan süreçten 2000'li yıllarda BİLSEM'lerin açılmasına ve 2000'li yılların ortasına gelindiğinde özel yeteneklilerin eğitimleriyle ilgili stratejik eylem planının çıkarılması, lisans ve lisansüstü düzeyinde özel yeteneklilerin eğitimi anabilim dallarının yaygınlaşmaya başlamasıyla özel yeteneklilerin eğitimi alanı çalışmaları ivme kazanmıştır (Pfeiffer ve ark., 2023).

Ülkemizde özel yeteneklilerin eğitiminin son dönemdeki yükselişine rağmen program türlerinin yetersiz kalması, öğretmen niteliğinin istenilen düzede olmaması, program geliştirme konusunda uzman yetersizliği ve özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgili olumsuz tutumlar gibi bazı problemler çözüm beklemektedir (Sak ve ark., 2022).

Ülkemizde özel yeteneklilere eğitim veren ve en yaygın olarak bulunabilecek kurum MEB'e bağlı olan bilim ve sanat merkezleri yani BİLSEM'lerdir. 1994 yılında ilk olarak Ankara'da açılan BİLSEM'ler 2023 yılı Ocak itibarıyla her ilde ve bazı ilçelerde olmak üzere sayıları 385'i bulmuştur ve yaklaşık 90 bin civarında öğrenciye okul sonrası destek eğitimi sunmaktadır.

Özel yetenekli öğrencilerin ilköğretim düzeyinde tanınmasının ardından lise öğrenimlerinin sonuna kadar okul öncesi/sonrası zamanlarında destek eğitimi veren BİLSEM'ler öğrencilerin mevcut kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını hedeflemektedir (MEB, 2023).

Beden eğitimi ve sporun, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerdeki kazanımlarına bakıldığında; fiziksel katkılarının yanında, akademik, sosyal, duygusal ve psikolojik katkıları da göze çarpmaktadır.

Özel eğitime destek duyan çocuklarda yapılacak aktivitelerde; fiziksel ve motor uygunluk, motor becerilerde gelişim, olumlu benlik kavramı, sosyal yeterlilik, zorluklarla baş etme, boş zaman becerileri geliştirme, oyun becerileri kazanma ve yaratıcılığı geliştirmek amaçlanmaktadır.

Kinestetik öğrenenler, eğitim ve/veya dokunsal öğrenme vasıtasıyla bunu yapma potansiyeline sahip üst düzey yetenek gösterebilirler. Özel eğitimin alt grubunda ya da diğer kategorilerdeki öğrencilerde uygulanması hedeflenen bu faaliyetler özel eğitim çatısı altında yer alan özel yetenekli öğrenciler için de kendi özellikleri esas alınarak uygulanması oldukça yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

American Collage of Sports Medicine (ACSM) (2015). *Benefits and Risks Associated with Physical Activity*. Chapter 1 Guidelines for Exercise Testing.

Akan, Y. (2018). Şiddeti Azaltma Psiko-Eğitim Programı'nın (Şapp) Eşine Şiddet Uygulayan Erkeklerin Saldırganlık, Duygu Yönetimi ve İlişki Öz yeterlik Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aksu, A.İ., Tortop, Y. (2022). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Dans Öz yeterliği ve Sağlıklı Yaşam Biçimleri Arasındaki İlişki. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 6:61-72. DOI: 10.32706/tusbid.1091697.

Bakan, İ., Yılmaz, S. (2021). İçsel ve Dışsal Motivasyonun İş Tatminine Etkisi: Bir Alan Araştırması. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7:1- 14. DOI: 10.22466/acusbd.963133.

Canadian Physical Activity Guidelines (2017). *Canadian Society for Exercise Physiology*. Centers for Disease Control and Prevention. Atlanta, US Dept of Health and Human Services.

Çalık, M. (2022). Korona Günlerinde Masal Terapinin Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Üzerine Etkisi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 5:9-12.

Dabrowski, K. (1972). *Psychoneurosis Is Not An Illness*. Neuroses And Psychoneuroses From The Perspective Of Positive Disintegration. Gryf Publications Ltd.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (2019). Annual report. Cairo: WHO Regional Office for the Eastern Mediterranean. Licence: CC BYNC-SA 3.0 IGO.

Gündüz, N., Taşpınar, T. (2017). Determination of what Game Means from Children's Point of View. *Occup Med Health Aff* 5:258. doi: 10.4172/2329-6879.1000258.

Huang, C. (2023). Gender differences in academic self-efficacy: A meta-analysis. *European Journal of Psychology of Education*, 28:1–35. doi:10.1007/s10212-011-0097-y.

Irom, M., Zarei, A. (2023). The relationship self-efficacy and some of demographic characteristics with leisure time physical activities of Iranian workers. *Turkish Journal of Sport and Exercise* 18:116-121.

Karaca, A. (2023). Physical Activity With Regard To Socio-Demographic Variables And Decisional Balance Perceptions For Exercise Among University Students. *Journal of Physical Education and Sport*, 16:932 – 939.

Kayantaş, İ., Özdemir, M. (2022). Fiziksel Aktivite Düzeyinin Cinsiyet Özelliği Açısından İncelenmesi (Bir Meta Analiz Çalışması). *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5:1.

Mandırallı, S. (2019). Farkındalık Temelli Yaratıcı Drama Programının Sporcuların Psikolojik Dayanıklılık, Öz güven Ve Stresle Başa Çıkma Stratejileri Üzerine Etkisi- Genç Basketbolcular Örneği. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

MEB (2023). *Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2023 - 2017*. Ankara: MEB yayınları.

Morris, L.R. (1989). *Creative play activities for children with disabilities: a resource book for teachers and parents*. US: Champaign, IL 61825-5076.

Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youths. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23:145–149.

Nacaroğlu, O. (2021). Özel Yetenekli Öğrencilerin Fen Deneylerine Yönelik Öz yeterliklerinin Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Bağlamında İncelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19: 125 - 140. 10.18026/cbayarsos.631199.

Oğurlu, Ü., Yaman, Y. (2023). Guidance needs of gifted and talented childrens parents. *Turkish Journal of Giftedness and Education*, 3: 81-94.

Öksüzler, O. (2010). İlköğretimde Başarıyı Etkileyen Faktörler: Bir Sıralı Lojit Yaklaşımı. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 47:93-103.

Özdemir, C.B. (2019). Lise Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin

Plucker, J..A, Callahan, M.C. (2014). Research on Giftedness and Gifted Education: Status of the Field and Considerations for the Future. *Exceptional Children*, 80: 390 –406.

Rush, E. (2012). *Motivation of Academically Gifted Students*. Booklet.

Sak, U. (2020). *Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Modeller ve Stratejiler*. Pegem Yayıncılık. Ankara.

Şahin, M.M. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite ve Duygu Durumlarının İncelenmesi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman bilimi Dergisi - USEABD*, 8:13-23. DOI: 10.18826/useabd.1093887.

Şahin, Y., Kaya, E. (2021). Türkiye ve Portekiz Kadın Futbol Liglerinde Mücadele Eden Sporcuların İçsel ve Dışsal Motivasyon Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4:145-154. DOI: 10.38021/asbid.907722.

T.C. Sağlık Bakanlığı (2014). *Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi*. Kuban Matbaacılık Yayıncılık. Ankara.

Tanhan, F. (2023). Ölüm Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinde Ölüm Kaygısı ve Psikolojik İyi Olmaya Etkisi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10: 184-200.

Ural, A. (2023). Anne ve Babanın Eğitim Düzeyinin Öğrencinin Matematik Başarısına Etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3: 41-56.

Yılmaz, A., Güven, Ö. (2022). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi ve Beden Eğitimi Öğretmeni Kavramlarına Yönelik Algılarının Çizme Yazma Tekniği ile İncelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – ENAD*, 3: 3.